RETTENS DOM (Anden Afdeling)

6. marts 2003 *

I de forenede sager T-61/00 og T-62/00,

Associazione Produttori Olivicoli Laziali (APOL),

Associazione Italiana Produttori Olivicoli (AIPO),

Rom, ved advokaterne E. Cappelli, P. de Caterini, F. Lepri og R. Vaccarella, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgere,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved C. Cattabriga, som befuldmægtiget, bistået af advokat M. Moretto, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

* Processprog: italiensk.

hvori der er nedlagt påstand,

— i sag T-61/00 om annullation af Kommissionens beslutning K(1999) 4561 af 14. december 1999 om ophævelse af den finansielle støtte fra Den Europæiske Udviklings- og Garantifond for Landbruget, som blev ydet sagsøgeren ved Kommissionens beslutning K(84) 1100/293 af 20. december 1984,

— i sag T-62/00 om annullation af Kommissionens beslutning K(1999) 4559 af 14. december 1999 om ophævelse af den finansielle støtte fra Den Europæiske Udviklings- og Garantifond for Landbruget, som blev ydet sagsøgeren ved beslutning K(84) 500/213 af 29. juni 1984,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, R.M. Moura Ramos, og dommerne J. Pirrung og A.W.H. Meij,

justitssekretær: fuldmægtig J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 11. september 2002,

afsagt følgende

Dom

Relevante retsforskrifter

1 Det bestemmes i artikel 1 og 2 i Rådets forordning (EØF) nr. 355/77 af 15. februar 1977 om en fælles foranstaltning til forbedring af vilkårene for forarbejdning og afsætning af landbrugsvarer (EFT L 51, s. 1), med senere ændringer, at Kommissionen kan yde støtte til den fælles foranstaltning ved, gennem Den Europæiske Udviklings- og Garantifond for Landbruget (herefter »EUGFL«), Udviklingssektionen, at finansiere projekter, som indgår i de særlige programmer, som udarbejdes af medlemsstaterne og godkendes af Kommissionen, og som tilsigter udvikling eller rationalisering af behandlingen, forarbejdningen eller afsætningen af landbrugsvarer.

2 Artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 355/77 bestemmer bl.a., at »[p]rogrammerne [mindst skal] indeholde oplysninger om [...] udgangssituationen og de tendenser, som kan udledes heraf, især vedrørende [...] forholdene i sektoren for forarbejdning og afsætning af de landbrugsvarer, som omfattes af programmet, og særlig de pågældende virksomheders nuværende kapacitet«.

3 Artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 355/77 bestemmer:

»1. Projekterne skal vedrøre afsætning af de varer, som er anført i bilag II til traktaten, eller fremstilling af de i dette bilag anførte forarbejdede varer.«

4 Artikel 9, stk. 1, i forordning nr. 355/77 bestemmer:

»1. Projekterne skal medvirke til at forbedre forholdene i de pågældende sektorer for basis-landbrugsproduktion; de skal navnlig sikre producenterne af basis-landbrugsvarer en passende og varig andel i de dermed forbundne økonomiske fordele.«

5 Artikel 10 i forordning nr. 355/77, i den oprindelige affattelse heraf, som var i kraft på tidspunktet for tildelingen af den pågældende støtte, bestemmer:

»Projekterne skal:

[...]

b) yde tilstrækkelig garanti med hensyn til rentabilitet

c) bidrage til, at den forbedring af strukturerne, som programmerne tilsigter, får varig økonomisk virkning.«

6 Artikel 17, stk. 2, litra b), i forordning nr. 355/77 bestemmer, at det finansielle bidrag fra den medlemsstat, på hvis område projektet skal gennemføres, skal være på mindst 5% for hvert projekt i forhold til den foretagne investering.

7 Artikel 19, stk. 2, i forordning nr. 355/77 bestemmer følgende:

»I tidsrummet for [EUGFL's] intervention fremsender den myndighed eller det organ, der er udpeget hertil af den pågældende medlemsstat, til Kommissionen på dennes anmodning alle bevisdokumenter og andre dokumenter, hvoraf det fremgår, at de finansielle eller andre betingelser, som er fastsat for hvert projekt, er opfyldt. Kommissionen kan om fornødent foretage en kontrol på stedet.

Efter høring af [EUGFL-]komitéen om de finansielle aspekter kan Kommissionen efter fremgangsmåden i artikel 22 træffe beslutning om, at [EUGFL's] støtte skal suspenderes, nedsættes eller bortfalde,

— hvis projektet ikke gennemføres som forudset, eller

— hvis visse af de fastsatte betingelser ikke opfyldes, eller [...].«

8 Den 24. juni 1988 udstedte Rådet forordning (EØF) nr. 2052/88 om strukturfondenes opgaver og effektivitet samt om samordningen af deres interventioner indbyrdes såvel som med interventionerne fra Den Europæiske Investeringsbank og de øvrige eksisterende finansielle instrumenter (EFT L 185, s. 9).

9 På grundlag af denne forordning udstedte Rådet forordning (EØF) nr. 4253/88 af 19. december 1988 om gennemførelsesbestemmelser til forordning nr. 2052/88 for så vidt angår samordningen af de forskellige strukturfondes interventioner indbyrdes såvel som med interventionerne fra Den Europæiske Investeringsbank og de øvrige eksisterende finansielle instrumenter (EFT L 374, s. 1). Denne forordning trådte ifølge artikel 34 i kraft den 1. januar 1989. Den blev ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 2082/93 af 20. juli 1993 (EFT L 193, s. 20).

10 Artikel 24 i forordning nr. 4253/88, med senere ændringer, vedrører »nedsættelse, suspension og ophævelse af støtten«. Den bestemmer:

»1. Hvis gennemførelsen af en aktion eller foranstaltning hverken synes at berettige, at der ydes en del af eller hele den bevilgede finansielle støtte, foretager Kommissionen en passende undersøgelse af sagen [...]

2. Efter denne undersøgelse kan Kommissionen nedsætte eller suspendere støtten for aktionen eller den berørte foranstaltning, hvis undersøgelsen bekræfter en uregelmæssighed eller en betydelig ændring, der berører aktionens eller foranstaltningens art eller gennemførelsesvilkår, og som ikke har været forelagt Kommissionen til godkendelse.

Ethvert beløb, der inddrives som uretmæssigt udbetalt, skal tilbagebetales til Kommissionen. På ikke-tilbagebetalte beløb påløber der morarenter i overensstemmelse med finansforordningens bestemmelser og ifølge nærmere regler, som Kommissionen skal vedtage efter procedurerne i afsnit VIII.«

11 Rådets forordning (EF) nr. 1260/1999 af 21. juni 1999 om vedtagelse af generelle bestemmelser for strukturfondene (EFT L 161, s. 1) ophævede bl.a. forordning nr. 4253/88 og fastsatte overgangsbestemmelser. Artikel 52, stk. 1, i forordning nr. 1260/99 bestemmer:

»Denne forordning er ikke til hinder for, at en intervention, som Rådet eller Kommissionen har godkendt på grundlag af forordning (EØF) nr. 2052/88 og (EØF) nr. 4253/88 og på grundlag af enhver anden retsforskrift, der gælder for denne intervention den 31. december 1999, videreføres eller ændres, herunder ophæves helt eller delvis.«

12 Ifølge artikel 1 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 219/78 af 13. januar 1978 om ansøgninger om støtte fra [EUGFL] til projekter til forbedring af vilkårene for forarbejdning og afsætning af landbrugsvarer (EFT L 35, s. 10) skal »[a]nsøgninger om støtte fra EUGFL, Udviklingssektionen, til projekter til forbedring af forarbejdnings- og afsætningsvilkårene for landbrugsvarer, [...] indeholde de oplysninger og dokumenter, der er angivet i bilagene til denne forordning«. Disse bilag indeholder bl.a. modellerne for de skemaer, som støtteansøgerne skal udfylde. I punkt 4.6 i bilag B til forordning nr. 219/78 opfordres støtteansøgerne til at afgive »[o]plysninger om anlæg af samme type, bortset fra den begunstigedes, i indsamlingsområdet og de tilstødende områder (med angivelse af kapacitet og placering)«.

13 Artikel 2 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2515/85 af 23. juli 1985 om ansøgninger om støtte fra EUGFL, Udviklingssektionen, til projekter til

forbedring af vilkårene for forarbejdning og afsætning af landbrugs- og fiskeriprodukter (EFT L 243, s. 1) bestemmer, at: »[f]orordning (EØF) nr. 219/78 ophæves pr. 1. september 1985«, idet »[s]tøtteansøgninger, der opfylder form og krav i nævnte forordning, [dog kan] modtages af EUGFL, såfremt de med viderefremsendelse for øje er indgivet til de kompetente, nationale myndigheder inden den 15. oktober 1985«.

Faktiske omstændigheder

Sag T-61/00

14 Ved beslutning K(84) 1100/293 af 20. december 1984 (herefter »støttebeslutning I«) tildelte Kommissionen i medfør af forordning nr. 355/77 APOL en finansiel støtte på 2 064 070 000 italienske lire (ITL), som skulle anvendes til opførelse af et anlæg til oplagring, forarbejdning og afsætning af olivenolie i kommunen Supino i regionen Lazio. Ifølge støttebeslutningen måtte fællesskabsbidraget ikke overstige 50% af de samlede omkostninger i forbindelse med investeringen, der var beregnet til 4 181 900 000 ITL, idet støttemodtageren selv skulle betale det resterende beløb med egne midler eller ad hoc-lån. Ved afgørelse af 17. september 1986 tildelte Regione Latio APOL et bidrag på 986 660 000 ITL for det pågældende projekt.

15 Kommissionen og Regione Lazio APOL betalte restbeløbet for deres respektive bidrag, efter at arbejderne var afsluttet i november 1988, og de italienske myndigheder havde ført kontrol hermed.

16 Ifølge APOL's erklæringer opstod der vanskeligheder med at få anlæggene i Supino til at fungere til rimelige driftsomkostninger. Der blev dog udført en begrænset virksomhed på anlæggene i skiftende perioder fra produktionsåret 1991/1992.

17 APOL og selskabet Frantoio Oleario Umbro, som drev virksomhed inden for sektoren for forarbejdning og afsætning af olivenolie (herefter »FOU«), oprettede den 1. august 1994 administrationsselskabet Produttori Agricoli Associati (herefter »PAA«) ved en aftale indgået den 20. juni 1994 mellem APOL og FOU. Ifølge denne aftale blev aftapningsanlægget i Supino stillet gratis til rådighed for PAA, mens de øvrige anlæg i Supino blev udlejet til PAA for en niårsperiode til en symbolsk pris. Som modydelse overdrog FOU PAA retten til vederlagsfri brug af en olivenpresse.

18 I maj 1995 afstod APOL 44% af sine andele i PAA til Associazione Italiana Produttori Olivicoli (AIPO).

19 I 1995 anlagde APOL flere sager ved de italienske domstole mod FOU og administratoren af PAA, hvorunder APOL nedlagde påstand om, at PAA's administrator blev afsat og erstattet af en af domstolene udpeget administrator under henvisning til, at administrationen af PAA var behæftet med alvorlige administrative uregelmæssigheder. Ved kendelse af 20. maj 1996 afsatte Tribunale di Frosinone (retten i Frosinone) PAA's administrator og udpegede en judiciel administrator.

20 I april 1996 tilsendte det italienske ministerium for land- og skovbrug samt levnedsmidler Kommissionen en kopi af en rapport af 23. marts 1996 vedrørende en kontrol, der var udført i juli 1994 af de kompetente regionale myndigheder, hvori det blev påtalt, at der ikke blev udøvet nogen virksomhed ved anlægget i

Supino, eller at denne i hvert fald var utilstrækkelig. Efter modtagelsen af denne rapport meddelte Kommissionen ved skrivelse af 22. januar 1997 APOL og de italienske myndigheder, at den agtede at indlede en procedure i henhold til artikel 24 i forordning nr. 4253/88 med henblik på støttens ophævelse og opfordrede dem til at fremsætte deres bemærkninger.

21 I sit svar af 11. februar 1997 begrundede APOL den manglende virksomhed ved anlægget med retssagerne om PAA og med, at anlæggene i Supino var blevet stillet under judiciel administration. Ved skrivelse af 10. marts 1997 anmodede Regione Lazio Kommissionen om at ændre sin beslutning om iværksættelse af en procedure til støttens ophævelse, idet den anførte, at der var mulighed for, at den virksomhed i APOL's anlæg, som støtten var med til at finansiere, kunne genoptages på effektiv og tilfredsstillende vis. Ved skrivelse af 11. april til Kommissionen tilsluttede det italienske land- og skovbrugsministerium sig Regione Lazios opfattelse. På foranledning af disse skrivelser afstod Kommissionen fra at iværksætte proceduren til ophævelse af støtten.

22 Efterfølgende fastslog PAA's judicielle administrator, at aftapningsanlægget ved centret i Supino ikke længere eksisterede. Den 2. august 1997 traf Tribunale di Frosinone på APOL's begæring kendelse om PAA's likvidation.

23 Ved skrivelse af 27. februar 1998 meddelte Regione Lazio Kommissionen, at det af en kontrol udført den 23. februar samme år fremgik, at anlægget ikke havde været i drift i ni år, og at det apparatur til tappekolonnen, som var blevet erhvervet ved hjælp af støtten, ikke længere fandtes på stedet for projektets udførelse. Regione Lazio anførte, at den efter omstændighederne agtede at ophæve den nationale støtte.

24 Den nationale støtte blev ophævet ved beslutning nr. 4881 fra Assessorato Sviluppo del Sistema Agricolo e del Mondo Rurale — Settore decentrato dell'

agricoltura di Frosinone (direktionen for udvikling af systemer i land- og jordbrug, den decentraliserede afdeling for Frosinone) af 13. marts 1998, som blev godkendt ved afgørelse fra Giunta Regionale del Lazio (Regionalrådet i Lazio) nr. 1205 af 31. marts 1998. APOL anlagde sag til prøvelse af disse to beslutninger og begærede udsættelse. Ved dom af 22. september 1998 traf Consiglio di Stato (øverste forvaltningsdomstol i Italien) afgørelse om ikke at tage begæringen om udsættelse til følge. Hovedsagen verserede endnu på tidspunktet for anlægget af denne sag.

25 Under retssagen vedrørende PAA traf Giudice per le indagini preliminari presso la Pretura circondariale di Frosinone (forundersøgelsesdommer ved Pretura circondariale de Frosinone) den 30. juni 1998 afgørelse om præventiv beslaglæggelse af anlæggene i Supino.

26 Ved skrivelse af 23. marts 1999 meddelte Kommissionen APOL og de italienske myndigheder, at den agtede at iværksætte proceduren i henhold til artikel 24 i forordning nr. 4253/88 og anmodede dem om at fremsætte deres bemærkninger hertil. Kommissionen anførte, at projektet kun var blevet gennemført for en meget lille mængde olivenolie. Efter Kommissionens opfattelse var det pågældende projekt ikke blevet gennemført i overensstemmelse med artikel 19, stk. 2, i forordning nr. 355/77, det havde ikke haft en varig økonomisk virkning som krævet efter samme forordnings artikel 10, litra c), samt at fællesskabsbidraget ifølge forordningens artikel 17, stk. 2, litra b), var betinget af et finansielt bidrag fra medlemsstaten på mindst 5%. Kommissionen anførte, at disse omstændigheder kunne udgøre uregelmæssigheder eller betydelige ændringer i den forstand, hvori dette udtryk anvendes i artikel 24, stk. 2, i forordning nr. 4253/88.

27 Ved skrivelser af 22. april og 14. maj 1999 til Kommissionen bekræftede Regione Lazio og det italienske land- og skovbrugsministerium rigtigheden af hovedpunkterne i Kommissionens skrivelse.

28 Ved skrivelse af 7. maj 1999 fremsendte APOL sine bemærkninger vedrørende Kommissionens påstande.

29 Den 21. juni 1999 erklærede Tribunale di Frosinone PAA konkurs. Tilbageleveringen af APOL's anlæg fandt sted den 21. oktober 1999.

30 Den 14. december 1999 vedtog Kommissionen beslutning K(1999) 4561 om ophævelse af den støtte, som var ydet APOL (herefter »den anfægtede beslutning I«).

31 Det angives i det væsentlige i den anfægtede beslutning I, at »der på intet tidspunkt siden projektets færdiggørelse i 1988 har været udført nogen nævneværdig virksomhed i forbindelse hermed, som har relation til beløbet på den fællesskabsstøtte og nationale støtte, som er ydet«, og at det følgelig ikke har haft nogen varig økonomisk virkning i den forstand, hvori dette udtryk anvendes i artikel 10, litra c), i forordning nr. 355/77, hvorfor det ikke er blevet udført i overensstemmelse med forordningens artikel 19, stk. 2. Endvidere anføres det i beslutningen, at Regione Lazio ophævede den til APOL ydede støtte, hvorfor betingelsen i artikel 17, stk. 2, litra b), i forordning nr. 355/77 — hvorefter tildelingen af fællesskabsstøtten er betinget af, at medlemsstatens finansielle bidrag udgør mindst 5% — ikke længere er opfyldt. Som følge heraf ophæves støtten ved beslutningen, og det bestemmes i medfør af artikel 24, stk. 3, i forordning nr. 4253/88, at de til projektet ydede beløb skal betales tilbage.

Sag T-62/00

32 Ved beslutning K(84) 500/213 af 29. juni 1984 (herefter »beslutning om støtte II«), som ændret ved beslutninger K(85) 2019/6 af 6. december 1985 og K(89)

197/14 af 6. februar 1989, tildelte Kommissionen i medfør af forordning nr. 355/77 Associazione Italiana Produttori Olivicoli (AIPO) en finansiel støtte på 6 369 260 000 ITL med henblik på opførelsen af tre anlæg til oplagring, forarbejdning og afsætning af olivenolie i kommunerne Castri (Lecce), Eboli (Salerno) og San Lorenzo (Reggio Calabria). Projektet skulle navnlig fremme rationaliseringen af produktionsprocessen for olivenprodukter og forbedre disse produkters kvalitet, præsentation og emballering og deres afsætning under kollektive former.

33 Ved dekreter af henholdsvis 28. juli 1987, 30. december 1988 og 10. november 1989 tildelte det italienske land- og skovbrugsministerium AIPO supplerende støtte.

34 Efter at arbejderne var afsluttet den 26. oktober 1989 og efter, at de italienske myndigheder havde kontrolleret dette, betalte Kommissionen og de kompetente nationale myndigheder AIPO det resterende beløb af deres respektive bidrag.

35 Ved skrivelse af 13. november 1993 meddelte det italienske land- og skovbrugsministerium Kommissionen, at AIPO, efter at de judicielle myndigheder i Regio Calabria havde gennemført en undersøgelse af, om der var foretaget bedragerier ved anvendelsen af fællesskabsstøtten til opførelsen af anlægget i San Lorenzo, havde erkendt, at de tre anlæg aldrig havde påbegyndt deres virksomhed.

36 Efter denne undersøgelse besluttede Giudice per le indagini preliminari ved Tribunale di Reggio Calabria (forundersøgelsesdommeren ved retten i Reggio Calabria) ved kendelse af 17. december 1993 at rejse tiltale mod flere personer, som inden for AIPO havde medvirket i underslæb, falsk og bedrageri til skade for staten.

37 Herefter besluttede Kommissionen at foretage en kontrol på stedet for at afgøre, i hvilken tilstand de tre anlæg befandt sig. Ifølge referatet af denne kontrol, som blev foretaget mellem den 24. og 28. januar 1994, var der ikke udøvet nogen virksomhed ved anlæggene, ligesom disse var dårligt vedligeholdt og arbejderne kun delvis i overensstemmelse med projektet. Navnlig var der for de tre anlægs vedkommende hverken installeret nogen forbindelse mellem beholderne til oplagringen af olien og aftapningsanlæggene eller indført det system med kvælstof-polyurenisering, som er nødvendig for produktets konservering, laboratorieudstyret var endnu ikke pakket ud, bygningerne og beholderne var i en ynkelig tilstand (fugtige og rustne), og vejene til anlæggene var endnu ikke asfalteret. Desuden var halvdelen af de eksterne beholdere til oplagring udført i rustfrit stål og den anden halvdel i almindeligt stål uden vitrifikation. Desuden blev det konstateret, at der manglede en del af regnskaberne for de tre anlæg. Endelig havde det ifølge referatet ved kontrollen vist sig, at de eksterne beholdere ved San Lorenzo-centret og trykluftanlægget ved Castri-centret ikke var installeret.

38 Den 23. marts 1994 meddelte Kommissionen AIPO, at proceduren til støttens ophævelse var blevet iværksat. Den opfordrede derefter AIPO og de kompetente nationale myndigheder til at fremsætte deres bemærkninger.

39 Ved skrivelse af 18. maj 1994 tilsendte AIPO Kommissionen sine bemærkninger vedrørende de kritikpunkter, som var rettet mod den. Den anførte i sin skrivelse, at de pågældende anlæg ikke havde påbegyndt deres virksomhed på grund af uforudsigelige begivenheder, som den ikke havde nogen indflydelse på, og som dels bestod i udefra kommende finansielle vanskeligheder, dels i forsinkelser under de administrative procedurer vedrørende byggemodningen af visse lokaliteter. Hvad angår bygningernes vedligeholdelse præciserede AIPO, at det fremgik af fakturaer, at der var udført den nødvendige vedligeholdelse, og at anlæggenes dårlige tilstand ikke påvirkede deres funktionsdygtighed. Det var kun

i San Lorenzo-centret, at der manglede en forbindelse mellem beholderne og aftapningsanlæggene, men materiellet hertil var blevet indkøbt. Laboratorieudstyret var ikke blevet installeret i de forskellige centre af hensyn til deres beskyttelse, og at de vandinfiltrationer, som var blevet udbedret, var begrænset til Eboli-centret og skyldtes et uvejr, der havde fundet sted nogle dage før Kommissionens kontrol. Endelig hævdede AIPO med støtte i en fotografisk dokumentation, at adgangsvejene i Castri- og Eboli-centret kunne benyttes. Den tilføjede, at systemet med kvælstof-polyureniseringen fungerede, og at der i stedet for en vitrifikation af beholderne blev anvendt beholdere i rustfrit stål, hvilket var en kvalitativ forbedring. AIPO anmodede som følge heraf om, at proceduren blev suspenderet og forsikrede, at de med projektet forfulgte mål ville blive opfyldt, og at den havde en plan hertil under forberedelse.

40 Efter en omfattende brevveksling, hvoraf det ifølge sagsøgeren fremgik, at AIPO havde afgivet forsikringer om, at de tre centre ville påbegynde deres virksomhed fra olivenolieproduktionsåret 1995/1996, og at de i projektet fastsatte mål ville blive opfyldt i overensstemmelse med formålene i artikel 9 og 10 i forordning nr. 355/77, besluttede Kommissionen den 25. juli 1996 at udsætte proceduren til ophævelse af støtten, idet den dog anmodede om at blive informeret om udviklingen i planen for ibrugtagningen af de tre centre.

41 Kommissionen pålagde endvidere Agenzia per i controlli e le azioni comunitarie nel quadro del regime di aiuto all'olio di oliva (Agentur for Kontrol og Fællesskabsaktioner inden for rammerne af Støtteordninger i Sektoren for Olivenolie, herefter »Agekontrol«) at indhente yderligere oplysninger vedrørende situationen inden for olivensektoren i de pågældende regioner. Ved skrivelser af 14. april 1997 og 25. november 1998 meddelte Agekontrol Kommissionen, at der allerede på tidspunktet for AIPO's indgivelse af ansøgningen fandtes anlæg for behandling og oplagring af den type, som var omhandlet i AIPO's ansøgning om støtte, i Regione Campania, i Regione Puglia og i Regione Calabria. Ifølge de oplysninger, som var afgivet af Agekontrol, var det af de tre pågældende centre kun Castri- og Eboli-centret, som havde udøvet en virksomhed efter 1996, da de havde fået installeret olivenpressere.

42 Herefter besluttede Kommissionen at genåbne proceduren for støttens ophævelse. Ved skrivelse af 15. april 1999 meddelte den de kompetente italienske myndigheder og AIPO sine grunde hertil. Skrivelsen indeholdt først en gentagelse af de forhold, som var nævnt i skrivelsen af 23. marts 1994, nemlig at de finansierede anlæg ikke var i aktivitet, og at de installerede anlæg ikke var i overensstemmelse med de projekterede. Kommissionen præciserede, at det var blevet konstateret, at San Lorenzo-centret stadig var inaktivt, og at der efter 1996 havde været udført en presningsvirksomhed ved de to centre, som ikke var fastsat i projektet. Desuden foreholdtes AIPO at have afgivet urigtige oplysninger i punkt 4.6 i det spørgeskema, som var vedlagt ansøgningen om støtte, da antallet af de eksisterende anlæg til forarbejdning af olivenolien, som AIPO havde angivet, var forkert. Endelig fastslog Kommissionen, at der ikke som foreskrevet i artikel 20, stk. 1, i forordning nr. 355/77 var fremlagt nogen rapporter om projekternes økonomiske resultater. Kommissionen opfordrede de italienske myndigheder og AIPO til at fremsætte deres bemærkninger om genåbningen af proceduren.

43 AIPO tilsendte Kommissionen sine bemærkninger den 1. juni 1999. Den gjorde for det første indsigelse mod procedurens genåbning under henvisning til, at Kommissionen burde have givet den tid til at gennemføre planen for ibrugtagningen af de tre centre, som Kommissionen havde godkendt den 25. juli 1996. Hvad dernæst angår klagepunktet om den manglende virksomhed og om, at anlæggene ikke var i overensstemmelse med det oprindelige projekt, gentog AIPO i det væsentlige sine bemærkninger af 18. maj 1994. AIPO forklarede endvidere, at den manglende aktivitet ved San Lorenzo-centret skyldtes, at kommunen ikke havde bygget forbindelsesvejen mellem den industrielle zone og hovedvejen, og at formålet med presningsvirksomheden i de to øvrige centre var at tilskynde landbrugerne til at benytte centrene. Ifølge AIPO havde den overholdt sin forpligtelse til at fremlægge den finansielle rapport om den udøvede virksomhed, da den tilsendte det italienske land- og skovbrugsministerium balancerne for regnskabsåret 1997. Endelig præciserede AIPO, at de i støtteansøgningen krævede oplysninger kun vedrørte de kooperative strukturer, som adskilte sig ved de øvrige strukturer fra den særlige funktion, som de skulle varetage til gavn for de tilsluttede producenter. De oplysninger, som var meddelt i ansøgningen, var derfor korrekte. Endelig anførte AIPO, at det påhvilede Kommissionen at kontrollere de eksisterende anlæg, og at AIPO under alle omstændigheder, som ønsket af Kommissionen, havde fremlagt en komplet liste over alle de strukturer, som tilhørte tredjemænd i de pågældende regioner.

44 Den 13. juli 1999 tilsendte det italienske land- og skovbrugsministerium Kommissionen sine bemærkninger. De var vedlagt en rapport fra Comando dei Carabinieri Tutela Norme Comunitarie e Agroalimentari (myndigheder, som påser overholdelsen af fællesskabsforskrifter inden for agroindustrien) af 9. juni 1999, som var udarbejdet på grundlag af en inspektion foretaget den 26. april 1999. Disse dokumenter bekræftede i det væsentlige, at der ikke blev udøvet en virksomhed i de pågældende centre i overensstemmelse med projektet.

45 Den 14. december 1999 vedtog Kommissionen beslutning K(99) 4559 (herefter »den anfægtede beslutning II«), hvorved den støtte, som var ydet AIPO ved støttebeslutning II, blev ophævet.

46 Ifølge den anfægtede beslutning II indeholdt de bemærkninger, som AIPO fremsendte den 18. maj 1994 og den 1. juni 1999 inden for rammerne af den administrative procedure til ophævelse af støtten, ingen modargumenter over for de væsentligste af de særlige kritikpunkter, som Kommissionen havde fremsat. Beslutningen fastslår i det væsentlige tre uregelmæssigheder. For det første, at de oplysninger, som AIPO havde afgivet i forbindelse med sin ansøgning om støtte, gav indtryk af, at der ikke fandtes nogen strukturer for forarbejdning af olivenolie i de pågældende regioner, hvilket gav et forkert billede af den økonomiske basis for projektet og af nødvendigheden af at tilvejebringe supplerende kapacitet for foarbejdning og oplagring af olivenolie i disse regioner. For det andet, at visse investeringer ikke blev udført i overensstemmelse med angivelserne i projektet i den form, hvori dette var godkendt af Kommissionen. For det tredje, at der ikke i overensstemmelse med projektet blev udført nogen nævneværdig økonomisk virksomhed på nogen af de tre centre, som stod i rimeligt forhold til fællesskabsstøtten og den nationale støtte. Som følge af disse uregelmæssigheder ophævedes støtten ved beslutningen, og det bestemtes, at de til projektet ydede beløb skulle tilbagebetales.

47 Ved dekret af 15. marts 2000 blev også den nationale støtte, som AIPO havde fået tildelt, ophævet.

Retsforhandlinger

48 Ved stævninger indleveret til Rettens Justitskontor den 20. marts 2000 har APOL og AIPO anlagt de foreliggende sager til prøvelse af den anfægtede beslutning I og den anfægtede beslutning II.

49 Ved kendelse afsagt den 11. juli 2002 af formanden for Rettens Anden Afdeling er sagerne T-61/00 og T-62/00 blevet forenet med henblik på den mundtlige forhandling.

50 Som led i foranstaltningerne med henblik på sagens tilrettelæggelse har Retten opfordret parterne til at besvare en række skriftlige spørgsmål og anmodet AIPO om at fremlægge visse dokumenter. Navnlig er parterne blevet opfordret til at fremsætte deres bemærkninger vedrørende relevansen af Domstolens dom af 24. januar 2002 i sagen Conserve Italia mod Kommissionen (sag C-500/99 P, Sml. I, s. 867). Parterne har fremsendt deres svar på de skriftlige spørgsmål. AIPO har fremlagt visse dokumenter.

51 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Anden Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling. Under den mundtlige forhandling, som fandt sted den 11. september 2002, har parterne afgivet deres indlæg, besvaret Rettens spørgsmål og fremsat deres bemærkninger vedrørende en eventuel forening af sagerne T-61/00 og T-62/00 med henblik på domsafsigelsen.

52 Sagerne er i henhold til artikel 50 i Rettens procesreglement blevet forenet med henblik på domsafsigelsen.

Parternes påstande

Sag T-61/00

53 APOL har nedlagt følgende påstande:

— Den anfægtede beslutning I annulleres.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

54 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— APOL tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Sag T-62/00

55 AIPO har nedlagt følgende påstande:

— Den anfægtede beslutning II annulleres.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

56 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— AIPO tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Retlige bemærkninger

57 I sag T-61/00 har APOL i det væsentlige fremført fire anbringender til støtte for, at den anfægtede beslutning I er ulovlig. Det første anbringende er, at princippet om force majeure er tilsidesat, det andet, at begrundelsespligten er tilsidesat, det tredje, at proportionalitetsprincippet er tilsidesat, og det fjerde, at der er begået en retlig fejl ved anvendelsen af artikel 17, stk. 2, litra b), i forordning nr. 355/77.

58 I sag T-62/00 har AIPO i det væsentlige fremført fire anbringender til støtte for sin påstand om beslutningens annullation. Det første anbringende er, at begrundelsespligten er tilsidesat, det andet, at der er begået retlige fejl og anlagt et fejlskøn, det tredje, at force majeure princippet er tilsidesat, det fjerde, at proportionalitetsprincippet er tilsidesat, og det femte, at kontradiktionsprincippet er tilsidesat.

59 De anbringender, som er fælles for de to sager, skal behandles under ét. Anbringendet om tilsidesættelsen af force majeure-princippet skal først gennemgås.

Anbringenderne om tilsidesættelse af force majeure-princippet

Parternes argumenter

— Sag T-61/00

60 APOL har anført, at Kommissionen har tilsidesat princippet om force majeure, da den ikke i den anfægtede beslutning I har taget hensyn til, at der forelå force majeure, som hindrede, at de støttefinansierede anlæg kunne udøve nogen nævneværdig økonomisk virksomhed.

61 APOL har herved henvist til, at den i hvert fald fra den 20. maj 1996, hvor PAA's administrator blev afsat og erstattet af en judiciel administrator, var afskåret fra at tage noget initiativ vedrørende Supino-anlæggets virksomhed. På grund af disse

omstændigheder befandt den sig i en force majeure-situation, hvilket efter fast retspraksis inden for landbrugsområdet betegner de usædvanlige og uforudsigelige omstændigheder, som den, der påberåber sig dem, ikke har nogen mulighed for at afværge, selv om han udviser den størst mulige påpasselighed (Domstolens dom af 5.2.1987, sag 145/5, Denkavit mod Belgien, Sml. s. 565, præmis 11). APOL anfører, at den stedse har udvist stor påpasselighed og ikke på noget tidspunkt forsømte mulighederne for at iværksætte passende retsmidler til at generhverve rådigheden over sine anlæg.

62 I øvrigt anfører APOL, at da force majeuren i det foreliggende tilfælde ikke består i den handlemåde, som PAA's administrator fulgte, men i umuligheden af at tage initiativer vedrørende de af anlæggets aktiviteter, som beroede på foranstaltninger, der var truffet af de judicielle myndigheder, kan den retspraksis, hvorefter en tredjemands handlemåde udgør en del af de almindelige handelsrisici og ikke har karakter af force majeure (Domstolens dom af 8.3.1988, sag 296/86, McNicholl, Sml. s. 1491, og af 13.12.1979, sag 42/79, Milch-, Fett- und Eierkontor, Sml. s. 3703) ikke anvendes analogt på denne sag og har derfor ingen relevans.

63 Kommissionen har for det første anført, at det fremgår af fast retspraksis, navnlig af Domstolens dom i McNicholl-sagen (præmis 11), at begrebet force majeure ikke forudsætter absolut umulighed, men kræver, at den manglende indtræden af den pågældende begivenhed beror på udefra kommende omstændigheder for den, som påberåber sig dem, som er usædvanlige og uforudsigelige, og som vedkommende ikke havde nogen mulighed for at afværge, selv om han udviste den størst mulige påpasselighed.

64 Endvidere anfører Kommissionen, at de pågældende forhold skyldes interne problemer i PAA og navnlig uregelmæssigheder, som kunne tilregnes dennes ene administrator. APOL var en af PAA's selskabsdeltagere. Følgelig kan de pågældende forhold ikke anses for omstændigheder, som APOL ikke havde nogen indflydelse på.

65 AIPO har gjort gældende, at den manglende aktivitet ved de tre anlæg skyldes begivenheder, som har karakter af force majeure, og som Kommissionen burde have taget hensyn til i den anfægtede beslutning II.

66 AIPO fremhæver tre omstændigheder, der må betegnes som force majeure.

67 For det første skete der et tyveri af varer, som AIPO havde i sin varetægt, hvilket forpligtede den til at godtgøre værdien af de stjålne varer til et beløb på 3,5 mia. ITL. Dette bragte AIPO i en katastrofal finansiel situation. For det andet påberåber AIPO sig de negative følger af den uforudsigelige udvikling i produktions- og afsætningsvilkårene inden for olivenoliesektoren, som foranledigede den til at foretage en fuldstændig revision af vilkårene og de nærmere omstændigheder i forbindelse med afviklingen af virksomheden for oplagring og forarbejdning af olivenolie i forhold til de vilkår, som var fastsat i projektet. For det tredje var der foretaget kriminelle handlinger mod AIPO, hvilket godtgøres af den straffesag, der blev rejst, og som AIPO deltog i som civil part, og som navnlig var rettet mod personer, der havde infiltreret AIPO.

68 Efter AIPO's opfattelse har Kommissionen stiltiende anerkendt, at der foreligger force majeure, da den suspenderede proceduren for ophævelse af støtten i juli 1996.

69 Hvad særligt angår den manglende aktivitet ved anlægget i San Lorenzo anfører AIPO, at anlæggets manglende funktionsdygtighed skyldes, at der ikke er nogen forbindelsesvej mellem anlægget og hovedvejen på grund af kompetencekon-

flikter og bureaukratisk sendrægtighed. AIPO angiver herved nærmere, at en kommune kun kan udstede byggetilladelse i Italien, såfremt det garanteres, at arbejderne i forbindelse med urbaniseringen gennemføres. Da tilladelsen til at opføre anlægget var blevet udstedt, bestod der en pligt til at konstruere en vejforbindelse. I øvrigt fremgår det af forskellige dokumenter og navnlig af en skrivelse fra kommunen af 16. februar 1998 og fotomaterialet samt de planer, som er vedlagt replikken, at der var udfærdiget et projekt vedrørende en vejforbindelse og ansøgt herom, men at det ikke blev gennemført. Følgelig var vanskelighederne i forbindelse med tilkørslen til anlægget i San Lorenzo uforudsigelig. Dette anlægs manglende virksomhed beroede derfor direkte på et klart tilfælde af force majeure (Domstolens dom af 18.3.1993, sag C-50/92, Molkerei-Zentrale Süd, Sml. I, s. 1035, præmis 13).

70 Kommissionen har anført, at ingen af de af AIPO beskrevne omstændigheder kan betegnes som force majeure.

Rettens bemærkninger

71 For det første skal bemærkes, at ingen af de bestemmelser i forordning nr. 355/77, som fællesskabsstøtten i de to sager er ydet på grundlag af, indeholder hjemmel for støttemodtageren til at påberåbe sig force majeure som begrundelse for ikke at opfylde sin forpligtelser.

72 Under den mundtlige forhandling har Kommissionen dog angivet, at den i visse situationer, hvor det var objektivt umuligt at få en virksomhed til at fungere, har anerkendt muligheden for at påberåbe sig force majeure, selv om der ikke var hjemmel hertil i de gældende regler. Hertil bemærkes, at selv om der ikke hidtil i Domstolens eller Rettens praksis udtrykkeligt er anerkendt at bestå en retsgrundsætning i fællesskabsretten, hvorefter force majeure kan påberåbes, uanset

at de gældende regler ikke indeholder nogen udtrykkelig hjemmel hertil, må det undersøges, om Kommissionen med føje har afvist, at der foreligger force majeure, som kan retfærdiggøre, at der ikke er blevet udøvet nogen nævneværdig økonomisk virksomhed ved APOL's og AIPO's anlæg. En gældende administrativ praksis, selv om den er uskreven, hvorefter Kommissionen skal undersøge, om der foreligger et tilfælde af force majeure, som bør indebære, at Kommissionen afstår fra at ophæve støtten, kan være bindende for Kommissionen, når det gøres gældende for denne, at der foreligger et tilfælde af force majeure (jf. analogt Rettens dom af 30.1.2002, sag T-35/99, Keller og Keller Meccanica mod Kommissionen, Sml. II, s. 261, præmis 77).

73 Det må derfor undersøges, om betingelserne for, at der foreligger force majeure, var opfyldt i denne sag i overensstemmelse med de kriterier, der er fastlagt i retspraksis i sager, hvor de gældende regler indeholdt hjemmel til at påberåbe sig force majeure.

74 Hertil bemærkes, at begrebet force majeure ganske vist ikke forudsætter absolut umulighed, men dog kræver, at den manglende indtræden af den pågældende begivenhed skyldes usædvanlige og uforudsigelige omstændigheder, som den, der påberåber sig force majeure, ikke har nogen indflydelse på, og hvis følger han ikke kunne have undgået trods størst mulige agtpågivenhed (jf. bl.a. Domstolens dom af 15.12.1994, sag C-136/93, Transafrica, Sml. I, s. 5757, præmis 14, og af 17.10.2002, sag C-208/01, Parras Medina, Sml. I, s. 8955, præmis 19).

75 Det er ubestridt i sag T-61/00, at de judicielle problemer, som forhindrede APOL i at udøve en nævneværdig virksomhed i sit anlæg, skyldtes handlinger, som kunne tilregnes administratoren for administrationsselskabet PAA, som APOL havde overdraget at forvalte denne virksomhed. En sådan forstyrrelse kan ikke betegnes som usædvanlig og uforudsigelig. Da APOL oprettede administrationsselskabet PAA til at opfylde sine forpligtelser, overtog den nemlig alle de risici, som en omhyggelig erhvervsdrivende med rimelighed kan og bør forudse ved indgåelsen af en sådan aftale, herunder en bedragerisk eller forsømmelig adfærd fra administratoren af dette administrationsselskab (jf. i denne retning dommen i sagen McNicholl, præmis 12 og 13).

76 Desuden er det ubestridt, at det var APOL selv, som tog initiativ til de foranstaltninger fra de judicielle myndigheders side, som førte til, at PAA's administrator blev afsat og erstattet af en judiciel administrator, hvorfor APOL ikke var uden indflydelse på disse omstændigheder. De retlige følger af den handlemåde, som PAA's administration fulgte, godtgør derfor heller ikke, som hævdet af APOL, at der foreligger et tilfælde af force majeure.

77 I sag T-62/00 har AIPO for det første påberåbt sig, at der fandt et tyveri af varer sted, som den havde i sin varetægt, og indebar, at den måtte godtgøre værdien af de stjålne varer til et beløb på 3,5 mia. ITL, hvilket bragte den i en katastrofal finansiel situation. Hvad angår dette tyveri bemærkes, at tyveri ifølge fast retspraksis udgør en normal og forudsigelig risiko i forbindelse med en sædvanlig handelsvirksomhed og ikke kan betegnes som force majeure (jf. McNicholl-dommen, præmis 12-14).

78 I øvrigt har AIPO hverken hævdet eller godtgjort, hvorledes tyveriet og de finansielle følger heraf skulle have gjort det umuligt for den at udøve en økonomisk virksomhed i de pågældende centre igennem mere end ti år efter, at tyveriet havde fundet sted. Hverken selve tyveriet eller de påståede følger heraf kan derfor betegnes som et tilfælde af force majeure, som fritog AIPO for at udøve en økonomisk virksomhed i de centre, som var medfinansieret af fællesskabsstøtten.

79 Hvad for det andet angår markedsudviklingen må det antages, at denne indgår i den normale handelsrisiko, som en erhvervsdrivende, der er normalt informeret, skal kunne forudse (jf. i denne retning Transafrica-dommen, præmis 16), hvorfor den ikke kan betegnes som force majeure.

80 Hvad for det tredje angår de svigagtige transaktioner, som blev foretaget mod AIPO, er det ubestridt, at de skyldtes de kriminelle elementer, som AIPO var infiltreret af. Der er derfor tale om en omstændighed, som AIPO ikke var uden

indflydelse på, og som derfor ikke kan betegnes som force majeure (jf. i denne retning McNicholl-dommen, præmis 12).

81 Hvad for det fjerde angår den manglende virksomhed ved anlægget i San Lorenzo, bemærkes, at en sådan inaktivitet ifølge retspraksis alene udgør force majeure, såfremt den erhvervsdrivende forhindres i at opfylde sine forpligtelser i henhold til fællesskabsordningen på grund af en adfærd udvist af en administration, hvis ydelser han er forpligtet til at benytte (jf. dommen i sagen Molkerei-Zentrale Süd, præmis 13). I denne sag har AIPO ikke fremdraget nogen omstændigheder til godtgørelse af, at det var umuligt for den at udøve en nævneværdig økonomisk virksomhed, fordi administrationen ikke fuldførte de pågældende arbejder.

82 Kommissionen har derfor med rette antaget, at der ikke foreligger noget tilfælde af force majeure, som kan retfærdiggøre, at APOL og AIPO ikke udøvede nogen nævneværdig økonomisk virksomhed.

83 Anbringenderne i de to sager kan derfor ikke tages til følge.

Anbringenderne om tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet og om, at der foreligger retlige fejl og et fejlskøn

Parternes argumenter

— Sag T-61/00

84 APOL har anført, at Kommissionen har tilsidesat artikel 17, stk. 2, litra b), i forordning nr. 355/77 ved at træffe den anfægtede beslutning I på grundlag af

afgørelsen om ophævelse af den nationale støtte. Afgørelsen om ophævelse af den nationale støtte er imidlertid ikke endelig, da APOL har anfægtet denne beslutning ved de administrative domstole. For det andet bestrider APOL, at ophævelsen af den nationale støtte uden videre indebærer, at også fællesskabsstøtten skal ophæves.

85 APOL anfører endvidere, at den anfægtede beslutning I reelt udgør en sanktion og i flere henseender tilsidesætter proportionalitetsprincippet. For det første står støttens ophævelse i misforhold til APOL's reelle finansielle kapacitet. For det andet står den i misforhold til fællesskabsinteressen, da den anfægtede beslutning med sikkerhed vil medføre en uoprettelig forøgelse af offentlige midler på grund af opgivelsen og forringelsen af visse anlæg, selv om APOL på tidspunktet for dens vedtagelse på ny var ved at opnå fuld rådighed over sine anlæg.

86 Kommissionen har bestridt APOL's argumenter.

— Sag T-62/00

87 AIPO har for det første anført, at Kommissionen har gjort sig skyldig i en retlig fejl og et fejlskøn ved at have opretholdt kritikpunktet mod den for at have afgivet urigtige oplysninger om antallet af eksisterende strukturer til oplagring og forarbejdning af olivenolie på tidspunktet for indgivelsen af dens støtteansøgning. AIPO har herved anført, at de oplysninger, den afgav som svar på punkt 4.6 i det spørgeskema, som var vedlagt dens ansøgning om støtte, ikke var fejlagtige, da de kun vedrørte koooperative strukturer svarende til dem, der var omhandlet i det af AIPO indgivne projekt. Da der efter AIPO's opfattelse ifølge artikel 9 i forordning nr. 355/77 kun kan ydes støtte til projekter, som sikrer producenterne af

basis-landbrugsvarer en passende og varig andel i de økonomiske fordele, som er forbundet med projekterne, kunne oplysninger afgivet inden for rammerne af en støtteansøgning alene vedrøre de strukturer til oplagring og forarbejdning, som landbrugsproducenterne førte kontrol med. Følgelig gjorde Kommissionen sig skyldig i en retlig fejl eller et fejlskøn ved at fastslå, at AIPO havde afgivet urigtige oplysninger vedrørende projektets økonomiske grundlag. AIPO fremhæver, at den på foranledning af en efterfølgende anmodning fra Kommissionen i 1995 fremlagde en fuldstændig liste over olivenolieproducenter i de pågældende områder.

88 For det andet har AIPO anført, at Kommissionen også har begået en retlig fejl ved at kritisere AIPO og ikke de italienske myndigheder for at have afgivet urigtige oplysninger vedrørende de eksisterende anlæg. AIPO har herved anført, at de projekter, som finansieres i medfør af forordning nr. 355/77, ifølge forordningens artikel 2-5 skulle være omfattet af særlige programmer, der var udarbejdet af medlemsstaterne og godkendt af Kommissionen. Navnlig kræves det efter forordningens artikel 3, at de særlige programmer, der udarbejdes af medlemsstaterne, mindst skal indeholde en beskrivelse af situationen inden for den pågældende sektor og navnlig af de eksisterende kapaciteter i de pågældende virksomheder.

89 Ifølge AIPO skal den pågældende medlemsstat foretage en passende undersøgelse af projekterne og godkende disse. Således påhviler det ifølge bilag A, anden del, til forordning nr. 2515/85 de nationale myndigheder og ikke støttemodtagerne at udfærdige og meddele de pågældende oplysninger.

90 I denne sag blev oplysningerne vedrørende projektets økonomiske grundlag og nødvendigheden af at oprette flere forarbejdnings- og oplagringsanlæg i de pågældende regioner afgivet af de italienske myndigheder. Oplysningerne blev ikke kritiseret af Kommissionen i forbindelse med projektets godkendelse. Det er derfor i strid med forordning nr. 355/77 og nr. 2515/85, at Kommissionen har rettet kritik mod AIPO og ikke mod de italienske myndigheder for at have afgivet urigtige oplysninger, som gav et fejlagtigt indtryk af den økonomiske nødvendighed af projektet.

91 For det tredje har AIPO anført, at Kommissionen har anlagt et fejlskøn ved ikke at tage hensyn til de bemærkninger, som AIPO fremsatte vedrørende uoverensstemmelsen mellem de udførte arbejder og de projekterede anlæg. Navnlig anfører AIPO, for det første, at der i alle tre centre blev foretaget en tilslutning mellem aftapningsanlæggene og beholderne. For det andet, at det fotomateriale, som er vedlagt replikken, godtgør, at vejforbindelsen til Eboli- og Castri-centret kan benyttes af lastvogne. Systemet med kvælstof-polyurenisering blev indført i Eboli-centret, men ikke i de to øvrige centre, fordi det var umuligt at sikre en hermetisk tillukning af gasbeholderne. Den omstændighed, at der ikke var noget polyureniseringssystem, var i øvrigt en ændring, som det ikke var nødvendigt at give oplysninger om ifølge dokument (EØF) 7125 af 2. april 1978, s. 2, afsnit A, punkt 6, som vedrører »ændringer i investeringer, der består i tekniske ændringer, som er behørigt dokumenteret, og som ikke berører projektets strukturelle og økonomiske principper«. Endelig angiver AIPO, at der i stedet for en vitrifikation af oplagringsbeholderne blev anvendt beholdere af rustfrit stål, hvilket heller ikke er en ændring, som det er nødvendigt at give meddelelse om ifølge nævnte dokument nr. 7125.

92 AIPO har desuden anført, at de konstateringer, som Kommissionen foretog under den administrative procedure, er i strid med de konstateringer, som tekniske eksperter foretog ved modtagelsen af anlæggene på Kommissionens vegne og for dennes regning. Desuden blev de efterfølgende konstateringer, der blev foretaget af eller for Kommissionens regning, udført af personer, som ikke havde den nødvendige tekniske ekspertise. Endelig har AIPO i replikken anmodet Retten om at træffe foranstaltninger til bevisoptagelse med henblik på indhentelse af en sagkyndig teknisk erklæring til konstatering af den nuværende faktiske situation.

93 AIPO har for det fjerde anført, at sanktionen i form af et krav om godtgørelse af den pågældende støtte er uforholdsmæssig, da Kommissionen har truffet beslutning om fuldstændig ophævelse af støtten, selv om der kun er tale om delvise ulovligheder, og at der foruden fællesskabssanktionen i medfør af italiensk lov pålægges en økonomisk administrativ sanktion af samme størrelse

som det fejlagtigt udbetalte beløb. I øvrigt har beslutningen medført, at AIPO er gået fallit efter en lang retssag, uden at beløbene er blevet godtgjort, da AIPO er kommet i hænderne på den gruppe lovovertrædere, som har infiltreret den. Beslutningen er derfor ikke blot uforholdsmæssig, men også urimelig.

94 Kommissionen har bestridt de af AIPO fremførte argumenter.

Rettens bemærkninger

95 Det bemærkes indledningsvis, at proportionalitetsprincippet kræver, at fællesskabsinstitutionernes retsakter ikke går ud over, hvad der er egnet til og nødvendigt for at opfylde det tilsigtede mål (Domstolens dom af 17.5.1984, sag 15/83, Denkavit Nederland, Sml. s. 2171, præmis 25, og Rettens dom af 12.10.1999, sag T-216/96, Conserve Italia mod Kommissionen, Sml. II, s. 3139, præmis 101).

96 I øvrigt gælder, at forpligtelser, hvis overholdelse er af fundamental betydning for en fællesskabsordnings rette funktion, ifølge fast retspraksis kan sanktioneres med fortabelse af en rettighed, som er indført ved fællesskabsregler (Domstolens dom af 12.10.1995, sag C-104/94, Cereol Italia, Sml. I, s. 2983, præmis 24, og af 24.1.2002 i sagen Conserve Italia mod Kommissionen, præmis 102).

97 Domstolen har endvidere fastslået, at fællesskabsinstitutionerne har et vidt skøn, når der er tale om vurdering af en kompliceret situation, således som det er tilfældet på området for den fælles landbrugspolitik (jf. i denne retning bl.a. Domstolens dom af 20.10.1977, sag 29/77, Roquette, Sml. s. 1835, præmis 19).

Ved kontrollen med, hvorvidt en sådan beføjelse udøves retmæssigt, skal den nationale ret begrænse sig til at undersøge, om afgørelsen er åbenbart urigtig eller behæftet med magtfordrejning, eller om institutionen åbenbart har overskredet grænserne for sit skøn (jf. i denne retning Domstolens dom af 29.2.1996, forenede sager C-296/93 og C-307/93, Frankrig og Irland mod Kommissionen, Sml. I, s. 795, præmis 31).

98 Det fremgår af det anførte, at det i princippet ikke er uforholdsmæssigt at ophæve en støtte fra EUGFL, når det godtgøres, at støttemodtageren har tilsidesat en forpligtelse, som er af fundamental betydning for EUGFL's rette funktion.

99 De anfægtede beslutninger skal vurderes efter disse principper.

— Sag T-61/00

100 For det første bemærkes, at den anfægtede beslutning I navnlig er baseret på, at artikel 10, litra c), i forordning nr. 355/77 er tilsidesat — hvorefter det pågældende projekt skal bidrage til, at den forbedring af strukturerne, som programmerne tilsigter, får varig økonomisk virkning — fordi der ikke fandt nogen nævneværdig økonomisk virksomhed sted i relation til støttebeløbet. Beslutningen er endvidere baseret på artikel 17, stk. 2, litra b), i forordning nr. 355/77, hvorefter tildelingen af en fællesskabsstøtte er betinget af, at medlemsstatens finansielle bidrag udgør mindst 5%. Desuden er det ubestridt, at der ikke blev udført nogen nævneværdig virksomhed i forbindelse med projektet.

101 Det skal dernæst undersøges, om de elementer, som er foreholdt i den anfægtede beslutning I, bekræfter, at APOL i forbindelse med den fællesskabsstøtte, som er tildelt den, har tilsidesat en forpligtelse af fundamental betydning.

102 Ifølge artikel 10, litra c), i forordning nr. 355/77 skal de pågældende projekter bidrage til, at den forbedring af strukturerne, som programmerne tilsigter, får varig økonomisk virkning. Endvidere skal projekterne ifølge samme forordnings artikel 7 vedrøre afsætning eller fremstilling af de forarbejdede varer, ligesom de ifølge forordningens artikel 9, stk. 1, skal medvirke til at forbedre forholdene i de pågældende sektorer for basis-landbrugsproduktion. Endelig skal projekterne ifølge forordningens fjerde betragtning for at nyde godt af Fællesskabets finansiering navnlig gøre det muligt at sikre såvel en forbedring og rationalisering af strukturerne for forarbejdning og afsætning af landbrugsvarer som en gunstig og varig virkning på landbrugssektoren. Følgelig var det en forpligtelse af fundamental betydning efter forordning nr. 355/77, at det pågældende projekt blev gennemført og at det bidrog til en gunstig og varig virkning for strukturerne for forarbejdning og afsætning af olivenolieprodukter.

103 Ifølge artikel 1 i støttebeslutning I er udbetalingen af støtte til APOL betinget af, at betingelserne i punkt B i beslutningens bilag overholdes. I punkt B henledes APOL's opmærksomhed udtrykkeligt på artikel 19, stk. 2, i forordning nr. 355/77, hvorefter gennemførelsen af projektet skal ske i overensstemmelse med betingelserne i forordning nr. 355/77, da støtten i modsat fald bortfalder eller nedsættes. APOL var følgelig bundet af den grundlæggende forpligtelse efter artikel 10, litra c), i forordning nr. 355/77 til at gennemføre projektet og til at sikre, at det bidrog til en gunstig og varig virkning for de pågældende strukturer.

104 Det må herefter efterprøves, om APOL har overholdt denne grundlæggende betingelse. Det må herved konstateres, at der ikke blev udøvet nogen nævneværdig økonomisk virksomhed ved de pågældende anlæg mellem tidspunktet for afslutningen af arbejderne vedrørende deres opførelse og vedtagelsen af den anfægtede beslutning I, dvs. inden for en periode på over 11 år.

105 En periode på 11 år er tilstrækkelig til at vurdere, om projektet har haft en varig økonomisk virkning. Følgelig har Kommissionen ved vurderingen af, om projektet havde en varig økonomisk virkning, med rette kunnet se bort fra, at APOL angiveligt var ved at generhverve anlæggene i Supino på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede beslutning I.

106 Da der ikke blev udøvet nogen nævneværdig økonomisk virksomhed over en periode på 11 år, må det konstateres, at APOL har tilsidesat en forpligtelse af fundamental betydning, hvilket ifølge retspraksis som nævnt ovenfor i præmis 96 er tilstrækkeligt til at ophæve hele støtten, uden at dette er i strid med proportionalitetsprincippet.

107 Endelig skal det undersøges, om den omstændighed, at APOL's økonomiske midler er begrænsede, kan ændre vurderingen af, om ophævelsen af støtten til APOL er forholdsmæssig. Hertil bemærkes, at APOL's finansielle situation er et rent subjektivt forhold, som er helt uden forbindelse med de objektive betingelser for støttens tildeling og ophævelse og derfor ikke kan påvirke vurderingen af, om den anfægtede beslutning I er forholdsmæssig.

108 Under disse omstændigheder er beslutningen om støttens ophævelse i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet.

109 Da det i denne sag er tilstrækkeligt for at ophæve støtten, at der ikke er blevet udøvet nogen nævneværdig økonomisk virksomhed, er det ufornødent at undersøge, om Kommissionen har begået en retlig fejl ved at antage, at ophævelsen af den nationale støtte medførte, at fællesskabsstøtten bortfaldt i henhold til artikel 17, stk. 2, litra b), i forordning nr. 355/77.

— Sag T-62/00

110 Den anfægtede beslutning II er i det væsentlige baseret på tre forhold. For det første kritiseres AIPO i beslutningen for at have meddelt Kommissionen urigtige oplysninger vedrørende antallet af eksisterende strukturer til fremstilling af olivenolie og dermed have givet den et fejlagtigt billede af den økonomiske basis for projektet. For det andet kritiseres AIPO for at have tilsidesat artikel 10, litra c), i forordning nr. 355/77 og for ikke at have udøvet nogen nævneværdig økonomisk virksomhed i nogen af de tre centre, som blev medfinansieret af fællesskabsstøtten. For det tredje kritiseres AIPO for, at anlæggene ikke opfylder de betingelser, som fra begyndelsen af var fastsat i projektet.

111 Det skal for det første undersøges, om Kommissionen, som hævdet af AIPO, har begået retlige fejl ved at kritisere AIPO for ved indgivelsen af sin støtteansøgning at have givet Kommissionen fejlagtige oplysninger om antallet af eksisterende strukturer i de pågældende regioner.

112 Herom bemærkes, at den af AIPO påberåbte forordning nr. 2515/85 ikke er relevant for vurderingen af den anfægtede beslutnings lovlighed. Denne forordning trådte nemlig i kraft den 14. september 1985. Det er imidlertid ubestridt, at støttebeslutning II var dateret den 29. juni 1984. Da støtteansøgningen i sagens natur blev indgivet inden denne dato, er den ikke reguleret af forordning nr. 2515/85.

113 Endvidere bemærkes, at AIPO i det støtteskema, den udfyldte i forbindelse med støtteansøgningen, opfordredes til at angive »anlæg af samme type, der ikke tilhører støttemodtagerne, og som er beliggende i olivenoliedyrkningsområderne og de tilstødende områder«. Det bestrides endvidere ikke, at de oplysninger, som

AIPO afgav i det udfyldte spørgeskema, udelukkende vedrørte de anlæg, som producenterne selv drev og førte kontrol med, og ikke omfattede de øvrige strukturer for forarbejdning og afsætning af olivenolie i de pågældende regioner.

114 I modsætning til det af AIPO hævdede, kan det ikke udledes af artikel 9, stk. 1, i forordning nr. 355/77, hvorefter »projekterne navnlig skal sikre producenterne af basis-landbrugsvarer en passende og varig andel i de dermed forbundne økonomiske fordele«, at det kun var de anlæg, som drives og kontrolleres af producenterne selv, som skulle nævnes i støtteansøgningen. En sådan fortolkning strider såvel mod forordning nr. 355/77's formål som dens ordlyd. Ifølge forordningens artikel 10 skal de medfinansierede projekter ikke blot have en varig økonomisk virkning, men også yde tilstrækkelig garanti med hensyn til rentabilitet. Disse to betingelser kan alene opfyldes, hvis der er indgivet en ansøgning for de eksisterende kapaciteter vedrørende oplagring og forarbejdning af olivenolie i de pågældende regioner. Denne ansøgning skal vurderes på grundlag af de eksisterende anlægs oplagrings- og forarbejdningskapacitet, som er helt uafhængig af anlæggenes juridiske struktur.

115 De oplysninger, som AIPO afgav i forbindelse med sin støtteansøgning, skulle således omfatte alle de oplagrings- og forarbejdningsanlæg for olivenolie, som fandtes i de pågældende regioner på tidspunktet for støtteansøgningens indgivelse uanset de nærmere omstændigheder i forbindelse med deres drift og kontrol. Kommissionen har derfor ikke begået nogen retlig fejl eller anlagt noget fejlskøn ved at antage, at de af AIPO afgivne oplysninger ikke svarede til realiteterne.

116 Selv om de italienske myndigheder ifølge artikel 2-5 i forordning nr. 355/77 og specielt forordningens artikel 3, stk. 1, litra b), var forpligtet til at meddele

oplysninger vedrørende situationen i de sektorer, som var omfattet af det program, inden for hvis rammer projektet blev udført, og navnlig oplysninger om de eksisterende kapaciteter i de pågældende virksomheder, fritog denne forpligtelse ikke AIPO, som hævdet af denne, fra forpligtelsen til at give Kommissionen nøjagtige oplysninger i forbindelse med støtteansøgningen.

117 Følgelig har Kommissionen ikke gjort sig skyldig i nogen retlig fejl eller noget fejlskøn ved at lægge AIPO og ikke de italienske myndigheder til last, at den afgav fejlagtige oplysninger i sin støtteansøgning vedrørende antallet af eksisterende strukturer for oplagring og forarbejdning af olivenolie i de pågældende regioner.

118 Det skal for det andet undersøges, om afgivelsen af sådanne fejlagtige oplysninger udgør en tilsidesættelse af en væsentlig forpligtelse, som påhvilede AIPO i forbindelse med den tildelte støtte.

119 Ifølge retspraksis er det uomgængeligt nødvendigt for at sikre den effektive funktion af en ordning til kontrol med, at fællesskabsmidler anvendes hensigtsmæssigt, at støtteansøgerne afgiver pålidelige oplysninger over for Kommissionen, som ikke vildleder denne. Domstolen har endvidere fastslået, at den afskrækkende virkning, der er nødvendig for at sikre en hensigtsmæssig forvaltning af EUGFL's midler, kan kun opnås, såfremt der er mulighed for at sanktionere en uregelmæssighed ved en fuldstændig ophævelse af støtten og ikke blot en nedsættelse med det beløb, som uregelmæssigheden vedrører (dom af 24.1.2002 i sagen Conserve Italia mod Kommissionen, præmis 100 og 101).

120 AIPO har derfor tilsidesat en forpligtelse af fundamental betydning ved at give Kommissionen fejlagtige oplysninger om antallet af de strukturer for oplagring og forarbejdning af olivenolie, som fandtes på støtteansøgningens indgivelse, og som kunne vildlede Kommissionen om den økonomiske basis for projektet. En ophævelse af støtten er derfor i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet.

121 Det bemærkes, at hverken AIPO's finansielle situation eller den omstændighed, at der i tilgift til ophævelsen af fællesskabsstøtten angiveligt blev pålagt andre administrative bøder af de nationale myndigheder, ikke kan ændre ved vurderingen af den anfægtede beslutning II's forholdsmæssighed. Hvad angår AIPO's begrænsede finansielle kapaciteter bemærkes, at dette er et rent subjektivt forhold og derfor er helt uden forbindelse med de objektive betingelser for tildeling og ophævelse af støtten. Det kan derfor ikke påvirke vurderingen af den anfægtede beslutning II's forholdsmæssighed (jf. ovenfor, præmis 107).

122 Hvad angår den omstændighed, at der i tilgift til fællesskabssanktionen er pålagt nationale administrative bøder, bemærkes, at dette er en rent hypotetisk mulighed, som i hvert fald ikke i sig selv giver grundlag for at anse den i sagen anfægtede foranstaltning for uforholdsmæssig. Det tilkommer i givet fald AIPO at gøre gældende for de nationale domstole, at proportionalitetsprincippet er tilsidesat ved, at der både er pålagt en fællesskabssanktion og en national sanktion (dom af 12.10.1999 i sagen Conserve Italia mod Kommissionen, præmis 108).

123 Den anfægtede beslutning II, som er baseret på fejlagtige oplysninger vedrørende det økonomiske grundlag for projektet, er derfor i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet. Det er følgelig ufornødent at undersøge, om AIPO også tilsidesatte en af sine væsentlige forpligtelser ved, at der ikke blev udøvet nogen nævneværdig økonomisk virksomhed ved de medfinansierede anlæg, eller at de opførte anlæg ikke var i overensstemmelse med betingelserne for de projekterede anlæg, hvilke tilsidesættelser også ville have godtgjort beslutningens forholdsmæssighed.

124 Da den omstændighed, at der blev afgivet fejlagtige oplysninger i forbindelse med støtteansøgningen, som kunne vildlede Kommissionen om det økonomiske grundlag for projektet, i sig selv godtgør, at der er tilsidesat en væsentlig forpligtelse, som fuldt ud retfærdiggør den anfægtede beslutning II, er det ufornødent at undersøge, om Kommissionen har anlagt et fejlskøn ved at fastslå, at de opførte anlæg ikke var i overensstemmelse med de projekterede. Det er derfor også unødvendigt at efterkomme AIPO's begæring om udpegelse af en sagkyndig til at fastslå, hvilken tilstand de pågældende anlæg befinder sig i.

125 Af det anførte følger, at anbringenderne om tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet og om, at der foreligger retlige fejl eller et fejlskøn, ikke kan tages til følge i nogen af de to sager.

Anbringenderne om tilsidesættelse af begrundelsespligten

Parternes argumenter

— Sag T-61/00

126 APOL har gjort gældende, at den anfægtede beslutning I tilsidesætter væsentlige formforskrifter, da begrundelsen er utilstrækkelig og selvmodsigende. APOL har herved anført, at Kommissionen i første omgang havde accepteret at udsætte afgørelsen om at pålægge den sanktioner på grund af retssagen vedrørende PAA.

Kommissionen har ved at vedtage den anfægtede beslutning I uden at begrunde sin ændrede opfattelse, selv om APOL's situation angiveligt ikke havde ændret sig, tilsidesat sin begrundelsespligt.

127 Kommissionen har bestridt de af APOL fremførte argumenter til støtte for dette anbringende.

— Sag T-62/00

128 AIPO har for det første anført, at den anfægtede beslutning II er behæftet med en begrundelsesmangel, da begrundelsen er utilstrækkelig. AIPO har herved henvist til, at den i sin korrespondance med Kommissionen har afgivet nogle supplerende oplysninger, som denne på intet tidspunkt har bestridt, heller ikke i den anfægtede beslutning II. Under disse omstændigheder udgør udtalelsen i beslutningens tiende betragtning om, at »støttemodtageren har ikke fremført argumenter, som modsiger de væsentligste af de særlige forhold, som Kommissionen har påpeget«, ikke en tilstrækkelig begrundelse.

129 For det andet har AIPO anført, at Kommissionen har begået en begrundelsesfejl ved at kritisere den for at have afgivet fejlagtige oplysninger om strukturer af samme type som dem, der skulle tilvejebringes i de pågældende regioner med projektet. Kommissionen har ikke forstået, at de oplysninger, som den afgav, udelukkende vedrørte oplagrings- og forarbejdningsstrukturer, som var kontrolleret af landbrugsproducenterne og stillet til deres rådighed på særlige betingelser med henblik på gennemførelsen af de politiske formål, som forfølges med forordning nr. 355/77.

130 Kommissionen har bestridt de af AIPO fremførte argumenter til støtte for dette anbringende.

Rettens bemærkninger

131 Det bemærkes indledningsvis, at ifølge fast retspraksis skal den begrundelse, som kræves efter artikel 253 EF, klart og utvetydigt angive de betragtninger, som er lagt til grund af den fællesskabsmyndighed, der har udstedt den anfægtede retsakt, således at de berørte personer kan få kendskab til grundlaget for den trufne foranstaltning for at de kan forsvare deres rettigheder, og således at Fællesskabets retsinstanser kan udøve deres kontrol (jf. bl.a. Domstolens dom af 14.2.1990, sag C-350/88, Delacre m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 395, præmis 15). Det kræves dog ikke, at begrundelsen skal angive alle de relevante faktiske og retlige momenter, da spørgsmålet, om begrundelsen for en retsakt opfylder kravene i artikel 253 EF, ikke blot skal vurderes i forhold til ordlyden, men også i forhold til den sammenhæng, hvori den indgår, og til alle de retsregler, som gælder på det pågældende område (Rettens dom af 30.4.1998, sag T-16/96, Cityflyer Express Ltd mod Kommissionen, Sml. II, s. 757, præmis 65).

— Sag T-61/00

132 Det bemærkes, at den anfægtede beslutning I angiver de fastslåede uregelmæssigheder, og at disse begrunder, at støtten ophæves i medfør af artikel 24 i forordning nr. 4253/88. En sådan begrundelse udgør en klar og utvetydig angivelse af de betragtninger, som Kommissionen har lagt til grund, og giver Retten mulighed for at udøve sin kontrol og APOL mulighed for at forvare sine rettigheder. Det fremgår i øvrigt af de argumenter, som APOL har fremført, at den har forstået de betragtninger, Kommissionen lagde til grund, da den vedtog den anfægtede beslutning I.

133 Om nødvendigt bemærkes endvidere, at Kommissionen ikke, som hævdet af APOL, har tilsidesat sin begrundelsespligt ved den påståede ændring af sin opfattelse. I den anfægtede beslutning I angives nemlig ud over de uregelmæssigheder, som allerede var konstateret i skrivelsen af 22. januar 1997 om iværksættelse af proceduren for støttens ophævelse, at aftapningsanlægget i Supino-centret ikke længere eksisterede, og at den nationale støtte var blevet ophævet. Angivelsen af disse to forhold udgør en tilstrækkelig specifik begrundelsen for den hævdede ændring af Kommissionens opfattelse.

134 Kommissionen har derfor ikke tilsidesat sin forpligtelse til at begrunde den anfægtede beslutning I. Følgelig må dette anbringende forkastes i sag T-61/00.

— Sag T-62/00

135 For det første bemærkes, at tiende betragtning til den anfægtede beslutning II, hvorefter AIPO »ikke har fremført argumenter, som modsiger de væsentligste af de særlige forhold, som Kommissionen har påpeget«, ikke, som hævdet af AIPO, kan anses for en utilstrækkelig begrundelse. I overensstemmelse med den ovenfor i præmis 131 nævnte retspraksis må denne betragtning nemlig vurderes på grundlag af de øvrige elementer i den anfægtede beslutning II og navnlig dennes 12. betragtning, som angiver de uregelmæssigheder, Kommissionen fandt godtgjort. AIPO havde derfor mulighed for at vurdere, om og i hvilket omfang Kommissionen ved vedtagelsen af den anfægtede beslutning II tog hensyn til de argumenter, som AIPO havde fremført under den administrative procedure.

136 Hvad dernæst angår påstanden om begrundelsesmanglen hvad angår afgivelsen af fejlagtige oplysninger om antallet af de strukturer for forarbejdning og oplagring af olivenolie, som fandtes i de pågældende regioner på tidspunktet for støtteansøgningens indgivelse, må det fastslås, at dette argument er identisk med argumentet om, at der foreligger en retlig fejl eller et fejlskøn, som allerede er behandlet ved gennemgangen af de tidligere anbringender.

137 Følgelig kan anbringendet om tilsidesættelse af begrundelsespligten ikke føre til annullation af den anfægtede beslutning II.

Anbringendet om tilsidesættelse af AIPO's ret til forsvar

Parternes argumenter

138 Sagsøgeren har i det væsentlige gjort gældende, at den anfægtede beslutning delvis er begrundet i, at AIPO gav Kommissionen et fejlagtigt indtryk af det økonomiske grundlag for projektet ved at angive i ansøgningen, at der i de regioner, som projektet vedrørte, kun fandtes tre strukturer af samme type som dem, der tilsigtedes oprettet med projektet. Ifølge Kommissionen selv er denne kritik baseret på de bemærkninger, der er indeholdt i Agekontrols skrivelser af 18. april og 25. november 1998. AIPO havde imidlertid ikke kendskab til indholdet af disse skrivelser.

139 Kommissionen har bestridt de påstande og argumenter, som AIPO har fremført til støtte for dette anbringende.

Rettens bemærkninger

140 Det må konstateres, at det fremgår af sagens akter og navnlig af den anfægtede beslutning II, at AIPO blev informeret om indholdet af de dokumenter, som Agekontrol tilsendte Kommissionen. I øvrigt har AIPO hverken gjort gældende eller godtgjort, hvorledes den blev afskåret fra at tage effektivt til genmæle.

141 Dette anbringende må derfor forkastes.

142 Det fremgår af samtlige de anførte betragtninger, at Kommissionen må frifindes for påstandene om annullation af de anfægtede beslutninger.

Sagens omkostninger

143 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da begge sagsøgere har tabt sagen, bør de pålægges at betale sagens omkostninger i overensstemmelse med Kommissionens påstande i de to sager.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Anden Afdeling)

1) Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber frifindes.

2) Sagsøgeren i hver af de to sager betaler sagens omkostninger.

Moura Ramos Pirrung Meij

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 6. marts 2003.

H. Jung

Justitssekretær

R.M. Moura Ramos

Afdelingsformand